

192 §

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta lomituspäätösten uudistusta koskeväksi lainsäädännöksi

Sosiaali- ja terveysministeriö on kirjeellään 13.4.2017 pyytänyt lomituspäätöksiä järjestäviltä kunnilta lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta lomituspäätösten uudistusta koskeväksi lausunnoksi.

Lomituspäätöspäällikkö Annikki Viertola on laatinut seuraava lausunnon:

”Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta lomituspäätösten uudistusta koskeväksi lainsäädännöksi. Hallituksen esitysluonnos sisältää mm. ehdotukset laiksi maatalousyrittäjien lomituspäätöksistä, laiksi turkistuottajan lomituspäätöksistä sekä laiksi poronhoitajan sijaisavusta.

Lomituspäätökset ovat kehittyneet Suomessa pitkällä aikavälillä hyvin toimivaksi ja tasapuoliseksi järjestelmäksi. Lomituspäätösten toimeenpanon uudistamisessa on oltava mukana hyvinvointipäätösten näkökulma. Tiukassa taloudellisessa tilanteessa on pidettävä huolta siitä, että maaseudun asuttuna pitäminen, Suomen ruokaturva ja huoltovarmuus turvataan. Lomituspäätösten merkitys maatalousyrittäjien ammatissa viihtymiseen ja nuorten ammattiin hakeutumisessa korostuu. Välillisesti lomituspäätöksillä on vaikutusta koko maaseudun elinvoimaisuuteen sekä maan elintarvike- ja raaka-ainetuotannon jatkuvuuteen.

Maakuntalaki mahdollistaa lomituspäätösten järjestämisen ja tuottamisen liikelaitoksen kautta. Tuemme tätä näkökulmaa, yhtiöittäminen ei lomituspäätösten osalta ole syytä mennä.

Lakiesityksen merkittävin muutos on siirtyminen henkilökohtaisesta lomaoikeudesta tilakohtaiseen vuosilomaan. Kyseessä on iso muutos, jota perustellaan mm. sillä, että lomittajille halutaan turvata kokoaikainen työ. Jatkossa lomaoikeus jäisi pois niiltä maatilan työhön osallistuvilta, joilla ei ole omistus tai hallintaoikeutta tilaan.

Toteutuuko tässä kuitenkin yrittäjien tasavertainen kohtelu, kun verrataan tiloja, joissa on yksi, kaksi tai useampi lomaan oikeutettu yrittäjä?

Lakiehdotuksen mukaan maatalousyrittäjien kokonaistyöaika voi olla enintään 18 tuntia. Käytännössä muutos johtaa siihen, että vuosiloma ei olisikaan jatkossa maksuton niille maatalousyrittäjille, jotka joutuvat ostamaan lisätunteja, jotta tilan kaikki välttämättömät kotieläinten hoitotyöt tulisivat loman aikana tehdyiksi. Lomituspäivän pituudessa ei tulisi olla mitään maksimimäärää, se rankaisee niitä tiloja, jotka ovat tehneet rakennemuutoksessa suuria investointeja.

Lakiesityksen yleisperusteluissa todetaan, että yrityskohtaisella vuosilomalla voitaisiin vähentää lomittajien osa-aikaisuutta ja turvata lomittajien kokoaikaisuus. Maatalouslomittajan säännöllinen työaika on 7h 45 min/päivä ja 38 h 45 min/vko, 155 h/neljän viikon jaksossa. Täyttä työaika ei aukottomasti voida turvata tilakohtaisella lomalla. Esimerkiksi maatalousyrittäjien kokonaistyöaika on 13 tuntia, tällöin tilalle tulee ohjata loman ajaksi kaksi lomittajaa, lomittajien työaika ei kuitenkaan täyty kokoaikaisesti.

Lakiesityksessä rajataan lomituspalvelujen ulkopuolella tilat, joiden laskennallinen työaika jää alle 3 tunnin. Sijaisavun kohdalla tällä muutoksella on eläinsuojelullista merkitystä.

Tilakohtaisessa lomassa lomittajan työ muuttuu entistä vaativammaksi ja vastuullisemmaksi. Lomittajien henkilökohtaisia ominaisuuksia ei oteta huomioon. Työstä on selviydyttävä annetussa aikataulussa. Työtapaturmien ja työssä sattuvien vahinkojen määrä ja kokoluokka kasvaa. Lomittajien ammattitaitovaatimukset ja koulutustarve kasvavat tilakokojen suurentuessa sekä tilojen teknisten ratkaisujen ja automaation lisääntyessä.

Lomituspalvelujen toimeenpanon ja hallinnon siirryttyä maakunnalle tulee turvata maakuntien yleiskatteellinen rahoituksen riittävyys maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen. Uuden organisaation alkuun saattamisessa ja toiminnan käynnistämisessä hallintohenkilöstön työn määrä tulee lisääntymään.

Lainmuutoksesta ja maakuntauudistuksesta aiheutuu alkuvaiheessa hallinnolle huomattavasti lisätehtäviä. Hallinnossa on selvitettävä mm. uuden lainsäädännön mukaiset lomaoikeudet, kotieläinyksiköt, työajat ja lomitustarve. Välttämättömien tehtävien, kuten lomitushakemusten vastaanottaminen ja lomituspäätösten tuottaminen sekä lomittajien työvuorosuunnittelu edellyttävät toimivaa tietojärjestelmää heti vuoden 2019 alusta alkaen. Lainmuutokset edellyttävät kiireellistä panostusta tietojärjestelmien saattamiseksi vastaamaan uudistuvaa

lainsäädäntöä ja maakuntauudistusta. Lainmuutos lisää huomattavasti tiedottamisen ja neuvonnan tarvetta.

Lomituspalvelulain yksinkertaistaminen on selkeä parannus nykytilaan. Yhä useammalta maatilalta ollaan ulkopuolisessa ansiotyössä, koska tiukassa taloudellisessa tilanteessa toimeentuloa on haettava tilan ulkopuolelta. On hyvä asia, mikäli luovutaan päätoimisuusedellytyksestä ja sijaisavun tarveharkinnasta. Työajan mitoitus kaavamaisena tuo kaikille yrittäjille tasavertaisen kohtelun laskentatavan ollessa sama valtakunnallisesti. Erityisolosuhteet pitäisi huomioida kuitenkin mitoitusta tehtäessä. Kiinteä sijaisapumaksu selkeyttää maksujen määrittelyä.

Lisävapaan määrää tulee lisätä nykyisestä; kannatamme lisävapaan määrän nostamista 200 tuntiin/yrittäjä. Hinnan porrastaminen sen mukaan, ostetaanko lisävapaatunteja lomittajan työpäivän täydentämiseen vai kokonaisina päivinä. Lisävapaa antaa mahdollisuuksia lomittajien työpäivän pidentämiseen ja osa-aikaisuuden vähentämiseen.

Itse hankittu lomitus on lakiesityksessä yritetty tehdä houkuttelevammaksi ja tavoitteeksi on asetettu 10 %:n nousu nykyiseen. Maakunnan järjestämä lomituspalvelu on joustavampi ja toimivampi itse järjestettyyn lomitukseen verrattuna. Äkillisten sijaisaputarpeiden turvaamiseksi uskomme pääosan yrittäjistä pysyvän maakunnan tarjoamassa lomituspalvelussa.

Lakiehdotuksen yleisperusteluissa turkistuottajien lomituspalvelut ehdotetaan keskitettävän Pohjanmaan maakuntaan. Etelä-Pohjanmaalla on keskittynyttä voimaperäistä turkistarhausta. Turkistuottajien lomituspalvelujen järjestämisvastuuta ei tulisi keskittää, vaan palvelujen tulisi säilyä oman maakunnan alueella.

Nyt esitetyillä muutoksilla on merkittävä vaikutus maatalousyrittäjien loma-oikeuteen ja sitä kautta työssä jaksamiseen. Lomitusjärjestelmän keskeisin merkitys on ollut tukea maatalousyrittäjien ja turkistuottajien työssä jaksamista, toivottavasti tätä keskeistä päämäärää noudatetaan.”

Lisätietoja: Lomituspalvelupäällikkö Annikki Viertola, 044 550 2873, annikki.viertola@kurikka.fi.

Ehdotus: Kaupunginhallitus päättää antaa Sosiaali- ja terveysministeriölle yllä esitellyn lausunnon.

Keskusteltaessa aiheesta Mervi Kujanpää-Mannila esitti, että lauseen ”Jatkossa lomaoikeus jäisi pois niiltä maatalan työhön osallistuvilta, joilla ei ole omistus- tai hallintaoikeutta tilaan” perään lisätään lause: Kurikan kaupunki esittää, että lomitusjärjestelmä säilytetään henkilökohtaisena.

Päätös: Ehdotus hyväksyttiin muutoin, mutta Kujanpää-Mannilan esittämä lause lisättiin.

Otteen oikeaksi todistaa
Kurikassa 22.6.2017
Sari Rantala
toimistos sihteeri